

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
DROHOBYCH IVAN FRANKO STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY
YOUNG SCIENTISTS COUNCIL

ISSN 2308-4855 (Print)
ISSN 2308-4863 (Online)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК:

**Міжвузівський збірник наукових праць молодих
вчених Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка**

HUMANITIES SCIENCE CURRENT ISSUES:

**Interuniversity collection of Drohobych
Ivan Franko State Pedagogical University
Young Scientists Research Papers**

ВИПУСК 44. ТОМ 2
ISSUE 44. VOLUME 2

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(протокол № 15 від 28.12.2021)*

Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомя]. – Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. – Вип. 44. Том 2. – 272 с.

Видання розраховане на тих, хто цікавиться питаннями розвитку педагогіки вищої школи, а також філології, мистецтвознавства, психології.

Редакційна колегія:

Пантюк М.П. – головний редактор, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Душний А.І.** – співредактор, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка), член-кореспондент (Міжнародна академія наук педагогічної освіти); **Дмитрів І.І.** – відповідальний секретар, кандидат філологічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Андрєєв В.М.** – доктор історичних наук, професор (Київський університет імені Бориса Грінченка); **Бермес І.І.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка); **Галів М.Д.** – доктор педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Галик В.М.** – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Гіжєсяк Ян** – доктор габілітований, надзвичайний професор кафедри (Державна вища професійна школа); **Гриценко Г.З.** – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Дутчак В.Г.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника); **Засць В.М.** – кандидат мистецтвознавства, заступник декана факультету народних інструментів (Національна музична академія України імені Петра Чайковського); **Зимомя І.М.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри (Ужгородський національний університет); **Іванишин П.В.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Корсак Р.В.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Ужгородський національний університет); **Кравчик М.О.** – кандидат філософських наук, доцент (Міжнародний гуманітарний університет); **Маршалек-Кава Джоанна** – доктор наук, доцент (Університет Миколая Коперника в Торуні, Торунь, Польща); **Масненко В.В.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького); **Мафтин Н.В.** – доктор філологічних наук, професор (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника); **Мацьків П.В.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Невмержицька О.В.** – доктор педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Оршанський Л.В.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Пагута М.В.** – кандидат педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Пантюк Т.І.** – доктор педагогічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Петречко О.М.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Печарський А.Я.** – доктор філологічних наук, професор (Львівський національний університет імені Івана Франка); **Синкевич Н.Т.** – кандидат мистецтвознавства (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Ситник О.М.** – доктор історичних наук, доцент, завідувач кафедри (Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького); **Сташевська І.О.** – доктор педагогічних наук, професор, проректор з навчальної роботи (Харківська державна академія культури), заслужений діяч мистецтв України, академік (Міжнародна академія наук педагогічної освіти); **Сташевський А.Я.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Харківська державна академія культури), заслужений діяч мистецтв України, академік (Міжнародна академія інформатизації); **Стецик Ю.О.** – доктор історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Стрєначікова Марія** – доктор наук (doc. CSc., PhD.), (Академія мистецтв у Банській Бистриці); **Тельвак В.П.** – кандидат історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Устименко-Косоріч О.А.** – кандидат мистецтвознавства, доктор педагогічних наук, професор, директор навчально-наукового інституту культури і мистецтв (Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка); **Чик Д.Ч.** – доктор філологічних наук, доцент (Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка); **Яворська Г.Х.** – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний гуманітарний університет); **Янишин Б.М.** – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник (Інститут історії України НАН України); **Яремчук В.П.** – доктор історичних наук, професор (Національний університет «Острозька академія»).

Збірник індексується в міжнародній базі даних Index Copernicus International.

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 6143 від 28.12.2019 р. (додаток 4) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі педагогічних наук (011 – Освітні, педагогічні науки, 012 – Дошкільна освіта, 013 – Початкова освіта, 014 – Середня освіта (за предметними спеціалізаціями), 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями), 016 – Спеціальна освіта).

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. (додаток 1) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі філологічних наук (035 – Філологія) та у галузі культури і мистецтва (022 – Дизайн, 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, 024 – Хореографія, 025 – Музичне мистецтво, 026 – Сценічне мистецтво, 027 – Музеєзнавство, пам'яткознавство, 028 – Менеджмент соціокультурної діяльності).

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 1290 від 30.11.2021 р. (додаток 3) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі історичних наук (032 – Історія та археологія).

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка» Серія КВ № 19906-9706Р від 14.05.2013 р.

Усі електронні версії статей збірника оприлюднюються на офіційному сайті видання
www.aphn-journal.in.ua

Редакційна колегія не обов'язково поділяє позицію, висловлену авторами у статтях, та не несе відповідальності за достовірність наведених даних та посилань.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Засновник і видавець – Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, співзасновники Ільницький В.І., Душний А.І., Зимомя І.М.
Адреса редакції: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, обл. Львівська, 82100. тел.: (03244) 1-04-74, факс: (03244) 3-81-11, e-mail: info@aphn-journal.in.ua

© Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2021
© Пантюк М.П., Душний А.І., Зимомя І.М., 2021

Recommended for publication
by Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Academic Council
(protocol No 15 from 28.12.2021)

Humanities science current issues: Interuniversity collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Young Scientists Research Papers / [editors-compilers M. Pantyuk, A. Dushnyi, I. Zymomrya]. – Drohobych: Publishing House „Helvetica”, 2021. – Issue 44. Volume 2. – 272 p.

The publication is intended for those who is interested in the High School Pedagogics and psychology, philology, art development.

Editorial board:

M. Pantyuk – Editor-in-Chief, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice-Rector for Scientific Work (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical); **A. Dushnyi** – Co-Editor, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University), Corresponding Member (International Academy of Pedagogical Education); **I. Dmytriv** – Corresponding Secretary, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **V. Andriev** – Doctor of History, Professor (Kyiv Grinchenko University); **I. Bermes** – Doctor of Arts, Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **M. Haliv** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **V. Halyk** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **J. Gzhesiak** – Dr. Gab., Associate Professor (Konin Higher Secondary School of Education); **H. Hrytsenko** – Candidate of Historical Sciences (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **V. Dutchak** – Doctor of Arts, Professor, Head of the (Vasyl Stefanyk Precarpathian National University); **V. Zaiets** – Candidate of Art Studies, Deputy Dean of the Faculty of Folk Instruments (National Music Academy of Ukraine named after Peter Tchaikovsky); **I. Zymomrya** – Doctor of Philology, Professor, Head of the Department (Uzhgorod National University); **P. Ivanyshyn** – Doctor of Philology, Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **R. Korsak** – Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Department (Uzhgorod National University); **Marszalek-Kawa Joanna** – Doctor of Science, Associate Professor, (Nicolaus Copernicus University in Torun, Torun, Poland); **V. Masnenko** – Doctor of History, Professor, Head of the Department (Bogdan Khmelnytsky Cherkasy National University); **M. Kravchyk** – Ph.D. in Philosophy, Associate Professor (International Humanitarian University); **N. Maftyn** – Doctor of Philology, Professor (Vasyl Stefanyk Precarpathian National University); **P. Matskiv** – Doctor of Philology, Professor, Head of the Department (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **O. Nevmerzhytska** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor (General Pedagogy and Preschool Education of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **L. Orshanskyi** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department (Ivan Franko State Drohobych Pedagogical University); **M. Pahuta** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Ivan Franko State Pedagogical University); **T. Pantiuk** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **O. Petrechko** – Doctor of History, Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **A. Pecharskyi** – Doctor of Philological Sciences, Professor (Lviv National University); **N. Synkevych** – Candidate of Arts (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **O. Sytnyk** – Doctor of History, Associate Professor, Head of the Chair (Bogdan Khmelnytsky State Pedagogical University); **I. Stashevska** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice-Rector (Academic Affairs of Kharkiv State Academy of Culture), Honored Worker of Arts of Ukraine, Academician (International Academy of Pedagogical Education); **A. Stashevskiy** – Doctor of Arts, Professor, Head of the Department (Kharkiv State Academy of Culture), Honored Worker of Arts of Ukraine, Academician (International Academy of Informatization); **Y. Stetsyk** – Doctor of Historical Sciences, Associate Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **M. Strenachikova** – Doctor of Science (Doc. CSc., PhD.), (Academy of Arts in Banska Bystrica); **V. Telvak** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **O. Ustymenko-Kosorich** – Candidate of Art History, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Director of the Educational and Scientific Institute of Culture and Arts (Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko); **D. Chyk** – Doctor of Philology, Associate Professor, (Taras Shevchenko Kremenets Regional Humanities and Pedagogical Academy); **H. Yavorska** – Doctor of Education, Professor (International Humanitarian University); **B. Yanyshyn** – Candidate of Historical Sciences, Senior Research Associate (Institute of History of Ukraine of the NAS of Ukraine); **V. Yaremchuk** – Doctor of History, Professor (Ostroh Academy National University).

The collection is included in such international databases as Index Copernicus International.

According to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine as of 28.12.2019 No 6143 (annex 4), the journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine (category “B”) on pedagogical sciences (011 – Educational, pedagogical sciences, 012 – Pre-school education, 013 – Primary education, 014 – Secondary education (subject specialization), 015 – Professional education (in the field of specializations), 016 – Special education).

According to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine as of 17.03.2020 № 409 (annex 1), the journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine (category “B”) on philological sciences (035 – Philology) and culture and arts (022 – Design, 023 – Fine arts, decorative arts, restoration, 024 – Choreography, 025 – Musical arts, 026 – Performing art, 027 – Museum and monument studies, 028 – Management of socio-cultural activities).

Based on the Order of Ministry of Education and Science of Ukraine No 1290 dated 30.11.2021 (annex 3), the journal is included in the List of professional editions of Ukraine (category “B”) in the area of of Historical Sciences (032 - History and Archeology).

Print media registration certificate «Humanities science current issues: Interuniversity collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Young Scientists Research Papers» series KV № 19906-9706P dd. 14.05.2013.

All electronic versions of articles in the collection are available on the official website edition
www.apfn-journal.in.ua

Editorial board do not necessarily reflect the position expressed by the authors of articles,
and is not responsible for the accuracy of these data and references.

The articles were checked for plagiarism using the software StrikePlagiarism.com developed by the Polish company Plagiat.pl.

Founder and Publisher – Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University,
co-founders V. Ilnytskyi, A. Dushnyi, I. Zymomrya.

Editorial address: Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Ivana Franka str., 24, Drohobych, Lviv region,
82100. tel.: (03244) 1-04-74, fax: (03244) 3-81-11, e-mail: info@apfn-journal.in.ua

© Drohobych State Ivan Franko
Pedagogical University, 2021
© M. Pantyuk, A. Dushnyi, I. Zymomrya, 2021

ЗМІСТ

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Юлія КУЛШ. Особливості трактування портретних образів у мистецтві українського авангарду.....	4
Наталія ЛОПУХОВА. Розвиток сучасних тенденцій графічного дизайну.....	9
Катерина ЛУК'ЯНЕНКО. Різновиди та специфіка створення вистав із урахуванням сприйняття незрячих і слабозорих глядачів.....	14
Вікторія МАЛАНЮК. Сучасні тенденції в архітектурі корпоративних музеїв.....	21
Сергій МАСЛОБОЙЩИКОВ. Візуальний образ як динамічний простір у сценографії в театрі, кіно та екранних мистецтвах (тези для викладання у Національній академії образотворчого мистецтва і архітектури).....	26
Іванна МАТКОВСЬКА. Символи, закодовані Зеновієм Флінтою в пейзажах 1960–1980-х років як втілення образів всесвіту митця.....	31
Леся МИКУЛАНИНЕЦЬ. Сучасний мистецтвознавчий життєпис: концептуальні й типологічні особливості.....	44
Олександр МОВЧАН. Баян у композиторсько-виконавській ансамблевій творчості Єгора Забелова.....	49
Уляна МОЛЧКО. Імпресіоністична домінанта «Прелюдів» Миколи Фоменка.....	55
Ірина МОСТОВА, Каріна ОСТРОВСЬКА, Тетяна БРАГІНА. Хореографічна інтерпретація драми «Довбуш» як засіб збереження танцювальної культури Прикарпаття.....	60
Дмитро МОТУЗОК. Типи компактних вільно-язичкових аерофонів у XXI столітті.....	66
Галина НАГОРНА. Формування та розвиток музичного мислення в умовах рефлексивного управління самокритичною діяльністю студентів.....	73
Єлизавета ПАНДИРЕВА. Художній образ як невіддільний складник рукотворного графічного напису у візуальному середовищі міста.....	80

МОВОЗНАВСТВО. ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Ольга ГОРІН, Марта ГАЙДУК, Тетяна БРИГА. Концептуально-поетична функція лексики на позначення природних стихій у поезії Сильвії Плат.....	88
Антоніна ГУРБАНСЬКА, Володимир ДАНИЛЕНКО. Постколоніальний погляд на українські анекдоти.....	94
Олена ДЕНИСЕВИЧ. Усна історія як засіб реконструкції мовної картини світу поляків Житомирщини.....	101
Юлія ДІДУР, Світлана ЗАВОЛОКА, Зоя ГЕОРГІЄВСЬКА. Джерела синонімії в лінгвістиці та деякі аспекти англійських дієслівних синонімів.....	108
Olha DUNAIEVSKA, Zinaida LEVCHEVSKA. Forming professional vocabulary for law making.....	114
Олена ЗАВАЛЕВСЬКА, Валентина ВЕРЕТЕННИКОВА, Олена РАДІУС. Лінгвокультурологічний контекст у навчанні іншомовного говоріння.....	119
Діана КАСИНЕЦЬ. Формування лексичних навичок у студентів коледжу.....	127
Ірина КОБЯКОВА, Марія ІКОНОПИСЦЕВА. Прагматика евфемізмів і дисфемізмів в англійському публіцистичному дискурсі.....	134
Ірина МЕЛЬНИЧУК, Олена ЄВМЕНЕНКО. Куртуазно-лицарський дискурс у поетичному просторі Лесі Українки.....	139

ПЕДАГОГІКА

Юлія КАЗАК. Рідна мова як інструмент для зменшення тривожності здобувачів загальної середньої освіти на заняттях з іноземної мови.....	144
Тетяна КАТКОВА, Петро БОДНАР, Тетяна БОДНАР. Цифрова трансформація української вищої освіти: сутність та проблеми кліпового мислення в умовах пандемії COVID-19.....	150
Максим КОЗАК, Іван ФЕДОРЧУК, Денис КУРИЦЯ. Психолого-педагогічні аспекти формування здорового способу життя учнів у сучасній українській школі.....	156

Вікторія КОЛІСНИК, Віктор ЛИТВИНЕНКО. Ефективність застосування особистісно орієнтованого навчання у викладанні іноземної мови для майбутніх інженерів-програмістів.....	163
Hanna KOLOSOVA. Encouraging students to critical thinking in English classes for special purposes as a component of soft skills complex development.....	170
Марія КОНОВАЛОВА, Діана ШАТАЛОВА. Особливості вивчення оглядових тем на уроках української літератури в старших класах.....	174
Світлана КОПИЛОВА. Гуманістична й антропоцентрична парадигми у сучасній науці: порівняльний аналіз.....	180
Олена КОРЕНЯК, Наталія ПИЛИПЕНКО. Розвиток музичного слуху в роботі над інтонацією скрипаля-виконавця в педагогічній практиці зі студентами кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.....	187
Анастасія КУЗНЄЦОВА, Маргарита АМІРХАНОВА. Вивчення іноземної мови за допомогою серіалів і телевізійних шоу.....	193
Оксана КУЗНЄЦОВА. Формування іншомовної комунікативної компетентності під час фахової підготовки студентів.....	198
Лариса ЛАЗАРЕНКО. Особливості дистанційного навчання професійно орієнтованого читання англійською мовою майбутніх соціальних працівників.....	203
Леся ЛИМАР. Основні підходи до визначення англійської академічної комунікативної компетентності докторів філософії медичних спеціальностей.....	208
Олена ЛИСЕНКО. Особливості програм підготовки вчителів-філологів в університетах Ірландії.....	215
Лю МЕЙХУАНЬ. Формування та становлення музичної культури у закладах вищої освіти Китаю.....	221
Лариса МАСЛОВА. Методика навчання студентів аналізу тексту за допомогою біхевіоризму та лексичного підходу.....	225
Марина МИХАСЬКОВА, Ірина КАЛЕНИК. Проблеми формування досвіду музичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва.....	231
Марія НАКОНЕЧНА. Теоретичні підходи до трактування проєктної компетентності під час підготовки майбутніх бакалаврів з будівництва та цивільної інженерії.....	236
Ірина НЕБЕЛЕНЧУК. Основні концепти поетичного стилю Ігоря Герасименка, особливості та мотиви творчості у збірці «Рапсодія Псла і Дніпра».....	242
Анастасія ОВЧАТОВА, Софія ЯЛОВЕГА. Особливості оформлення класної кімнати в початковій школі.....	249
Оксана ОНИПЧЕНКО, Маргарита ВОРОВКА. Насильство щодо жінок як форма соціостатевої нерівності в сучасному суспільстві.....	254
Тетяна ОСАДЧЕНКО. Конструювання практико-орієнтованого здоров'язбережувального середовища закладу вищої освіти під час підготовки майбутніх учителів початкової школи в Україні.....	261

УДК 7.072.2:82-94(045)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/44-2-7>**Леся МИКУЛАНИНЕЦЬ,***orcid.org/0000-0002-6346-6532*

кандидат мистецтвознавства, доцент,

доцент кафедри теорії і методики музичної освіти

Мукачівського державного університету

(Мукачево, Закарпатська область, Україна) *l.mikulaninets@gmail.com*

СУЧАСНИЙ МИСТЕЦТВОЗНАВЧИЙ ЖИТТЄПИС: КОНЦЕПТУАЛЬНІ Й ТИПОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

Нині гуманітаристика актуалізовує розвідки, які присвячені осягненню літопису митця. Він інтерпретується як виразник найважливіших смислів культури, особистісної й громадської свідомості, образу конкретної креативної персони, рефлексій на неї реципієнтів. Хроніки метра – це своєрідний спосіб вивчення дійсності, засіб експлікації здобутків *homo sapiens*. Мета статті – розкрити сутність та концептуальні положення основних типів сучасних біографічних праць, довести їх важливе значення для мистецтвознавчої презентації життєтворчості майстра. Методологія дослідження включає низку наукових підходів: біографічний – з метою характеристики розмаїтих вимірів буття маестро; культурологічний – задля усвідомлення взаємозв'язків між суспільними і духовними процесами; компаративний – для порівняння літописів; аналітичний – під час опанування літератури за темою публікації; теоретичного узагальнення – для підведення підсумків роботи. Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше в національному мистецтвознавстві систематизовано й означено провідні типи персонологічних студій.

В українській гуманітаристиці утвердився самостійний напрям – біографістика. Його завдання – спираючись на міждисциплінарні засади, синтез різних видів життєписів, запропонувати дієвий спосіб пізнання надбань майстра. Мистецтвознавчий літопис – це синтетичний, динамічний жанр, котрий відображає: результати багатоаспектного аналізу особистості крізь призму авторської суб'єктивності; інтелектуальну, наукову, художню, психологічну, філософську експлікацію найважливіших онтологічних подій, що визначили вектор практики видатної постаті; цілісну реконструкцію образу метра, яка об'єднує великий масштаб розрізної інформації його буття і фахові напрацювання, епоху, домінуючі світоглядні орієнтири. Персонологічні розвідки володіють власною дослідницькою логікою, особливостями втілення композиційного задуму задля адекватного донесення провідних антропологічних доктрин. Ознаками мистецтвознавчої біографії є: хронологічний виклад фактологічного матеріалу, обґрунтованість положень і висновків, індивідуальний погляд на історію цивілізації, бажання зрозуміти культурний макрокосмос через мікркосмос неординарної людини.

Ключові слова: інтелектуальна біографія, наукова біографія, творча біографія, художня біографія, майстер, мистецтвознавство.

Lesya MYKULANYNETS,*orcid.org/0000-0002-6346-6532*

Candidate of Arts, Associate Professor;

Associate Professor at the Theory and Methods of Music Education Department

Mukachevo State University

(Mukachevo, Transcarpathian region, Ukraine) *l.mikulaninets@gmail.com*

CONTEMPORARY ARTS STUDIES BIOGRAPHY: THE CONCEPT AND TYPOLOGY SPECIFICS

Nowadays humanitarian studies implement the search dedicated to considering the artist's biography. It is interpreted as the manifestation of the following: the most important culture senses; personalised and social conscience; the image of a certain creative individual and its recipients' reflections. The master's chronicles are an original way of learning the reality and a means of *homo sapiens* achievements cognition. The objective of the article is revealing the essence and conceptual statements of the key types of contemporary biographical theses; confirming their importance for the arts studies presentation of the master's life artistry. The research methodology comprises a range of the following science approaches: biographical, i.e. characterising the various domains of master's being; culture studies, i. e. realising the links between the social and mental processes; comparative, i. e. comparing the chronicles; analytical, i. e. the grasp of literature sources referring to the thesis issue; theoretic generalisation, i. e. summarising the research results. The scientific novelty lies in the fact that for the first time ever, the key types of personified studies were systematised and defined in national arts studies field. Conclusions. In Ukrainian humanitarian domain, an independent trend of biography studies has been confirmed. Its tasks being based upon interdisciplinary background and the synthesis of various biography

kinds are to suggest an effective way of the master's heritage cognition. The arts studies chronicle is a synthetic dynamic genre reflecting the following: the results of multi-aspect personality analysis through the prism of author's subjectivity; intellectual, scientific, artistic, psychological, philosophical explication of the most significant ontological events having identified the vector of an outstanding profile's practice; coherent reconstruction of an artist's image combining a vast scale of miscellaneous information concerning their being and occupational heritage, the epoch and domineering outlook orienteers. Personified studies possess a certain research logics as well as the specifics of implementing the compositional ideas, for the appropriate revelation of the key anthropological doctrines. The arts studies biography characteristics as follows: chronological succession of the factual material; justification of the statements and conclusions; individual view on the civilisation history; the wish to understand cultural macocosm through the unique personality's microcosm.

Key words: *intellectual biography, science biography, artistic biography, artistic original biography, master, arts studies.*

Постановка проблеми. Сучасний розвиток світових соціокультурних процесів відзначається особливою складністю та неоднозначністю, що вимагає переосмислення життєвих і творчих реалій. Філантропічні квестії, пов'язані з усвідомленням історії персони, її місії, в цивілізаційному поступі набувають актуальності. Провідне значення в експлікації зазначених проблем здобула біографія, яка виходить за рамки констатації онтологічних орієнтирів окремого індивіда. Вона активно інтегрується у науковий дискурс, розширює свої семантичні функції, формує нову методологію осягнення антропологічних питань, генерує філософську парадигму трансмодерної доби.

Нині в гуманітаристиці виняткову роль відіграє життєпис митця, котрий інтерпретується як виразник сутнісних духовних концептів, особистісної й суспільної свідомості, образу конкретної людини, її здобутків та рефлексій різних поколінь реципієнтів. Хроніки метра – це своєрідний спосіб вивчення реальності, алгоритм пізнання надбань homo sapiens. Таке розуміння вказаного жанру сприяло появі значної кількості його типів, кожен з яких ілюструє певну стратегію опанування літопису майстра.

Аналіз досліджень. Національна наука представлена великим об'ємом праць, що у багатоманітних аспектах студіюють буття провідних українських діячів. Задля вирішення низки завдань, пов'язаних із їх існуванням, вчені звертаються до розмаїтих типів біографій: інтелектуальної (В. Андреев, У. Граб, В. Кононенко, В. Левченко та інші), наукової (С. Ляшко, М. Мінаков, Л. Микуланинець, О. Онуфрієнко та ін.), творчої (О. Берегова, В. Бондарчук, І. Жданько, С. Тишко та інші), літературної (О. Кіт, В. Марінеско, Л. Мороз, О. Узлова та інші), психологічної (Р. Варнава, Н. Яковлева та інші), художньої (О. Дацюк, Л. Закалюжний, Т. Черкашина, М. Шаповал та інші) тощо. Репрезентовані роботи свідчать про зацікавленість вітчизняних авторів експлікацією цивілізаційних явищ через хроніки знакових постатей.

Мистецтвознавство найчастіше апелює творчими, інтелектуальними літописами. Це зумовлено певними сформованими традиціями, методологічними прийомами, результативність яких перевірена часом. Однак духовні трансформації сьогодення вимагають перегляду, доповнення наявних онтологічних поглядів на метра, враховуючи досягнення суміжних дисциплін.

Мета статті – розкрити сутність та концептуальні положення основних типів сучасних біографічних праць, довести їх вагомість для мистецтвознавчої презентації життєтворчості майстра.

Виклад основного матеріалу. У науковому дискурсі сьогодення важливими є питання, котрі артикулюють філантропічні категорії. Вони знаходять інтерпретацію в персонологічних розвідках, де застосовується міждисциплінарний підхід, комплекс дослідницьких методів.

В останнє десятиліття в мистецтвознавстві особливе значення має інтелектуальна біографія, свідченням цього є ряд монографій і статей. Її герой – інтелігент, цивілізаційна цінність котрого проявляється насамперед через раціональні звершення. Найчастіше крізь призму таких хронік висвітлюється буття вчених.

Інтерес до зазначеного літопису вимагає усвідомлення його змісту й провідних засад. Ознайомившись з роботами представників гуманітаристики (В. Андреев, У. Граб, В. Левченко та ін.), узагальнивши власний досвід, ми дійшли висновку, що це інтердисциплінарний жанр, який охоплює максимальний об'єм інформації про персонажа, еру, зв'язки з оточуючим духовним простором, креативну концепцію (реалізовану в опусах) задля виявлення суб'єктивного й соціокультурного побутування. Етимологія такої біографії засвідчує домінуючу роль інтелектуального компоненту. Тому вчений змушений ретельно вивчати наявні відомості, аналізувати масштабний спектр ідей, здобутків свого героя, звир'ятати різні інтерпретації іміджу з метою конструювання образу мислителя.

В. Левченко обґрунтовано вважає, що «інтелектуальний життєпис постає сукупністю основних

типів вказаного жанру: традиційного; біографії і контексту (на тлі суспільно-політичних змін, реорганізації інфраструктури системи освіти або науки, у контексті наукового співтовариства або родини тощо); просопографії (дослідження особи у всій сукупності її індивідуальних якостей); біографії та герменевтики (вивчення інтелектуальної продукції або інтелектуальних досягнень)» (Левченко, 2016: 162).

Можемо констатувати: в експлікованому літописі осмислення процесу креативного існування здійснюється задля побудови раціональної персонологічної доктрини майстра, котру реципієнт розкодує відповідно до власного досвіду. За такого підходу закономірним є включення в хроніки професійного дискурсу, дискусії й усталених поглядів на суперечливі факти біографії, висловлені представниками розмаїтих наукових шкіл, психологічні деталі, пов'язані з духовними і креативними пошуками діяча, та інше. Таким чином, ми отримуємо фундаментальну студію, яка уникає белетризованої оповіді. Її герой – людина тексту, вона презентує свій доробок через музичний, живописний, літературний (художній) та інші матеріали, що уможлиблює масштабну інтерпретацію неординарної постаті, вирішує гносеологічні, онтологічні квестіі.

Суголосний інтелектуальному життєпису науковий. Вказаний концепт мистецтвознавство ще не утвердило як загальноживаний. Визначення його сутності знаходимо в працях авторитетних дослідників суміжних дисциплін (С. Ляшка, М. Мінакова, О. Онуфрієнка та ін). Проаналізувавши провідні ідеї, ми дійшли висновку, що це тип розвідок, котрі ґрунтуються на достовірній, перевіреній, деталізованій інформації (без художнього домислу), де об'єктивно, цілісно подається літопис вченого, опис й інтерпретація здобутків, реконструкція способу мислення. Їх фокус – завершений портрет особистості, розгляд еволюції, трансформації її доктрини у практиці послідовників, опанування започаткованої дослідницької школи, виявлення впливу на поступ національної культури.

Підсумовуючи вищезазначене, доцільно навести думку М. Мінакова. Він артикулює: «Наукова біографія – це особливий жанр самоаналізу науки, який через життєпис «вдатного» науковця чи культурного діяча описує й унормовує науковий процес, а також формує певні тяглості в межах науки як суспільного феномену. В науковій біографії у найчистішому вигляді викристалізуються норми та цінності, характерні для ідеологічного поля історії науки й культури» (Мінаков, 2005: 31).

У мистецтвознавстві традиційний й методологічно розроблений творчий літопис. Автори оперують ним, коли усвідомлюють життєвий шлях з метою досягнення креативного буття метра, розуміння стильових параметрів опусів тощо. Визначення цього терміну енциклопедії та довідкові видання не надають, однак авторитетні науковці пропонують обґрунтоване, перевірене досвідом тлумачення сутності. В. Бондарчук вважає: «Творча біографія – це культурологічне дослідження-оповідь, побудоване не за принципом хронологічного нанизання, де кожний крок біографії Майстра працює як чергова фаза творчого сходження, піднесення, в яких прокреслюється єдність, цільність, що вирізняє особистості між інших постатей, індивідуальностей» (Бондарчук, 2017: 56–57). Наведена експлікація акцентує увагу на унікальності й неповторності суб'єктивного обліку, а послідовне розгортання онтологічного сценарію має ціллю виявити еволюцію поглядів персонажа. Тобто головна цінність жанру – це здобутки героя, саме вони «пишуть» персонологічну фабулу, увіковічують ім'я метра.

С. Тишко пояснює аналізовану нами дефініцію наступним чином: «Творча біографія музиканта невідривна від його культурного оточення, ширше – від культурних явищ, котрі супроводжували його життя й учасником яких він був, і ще ширше – від загального стану культури у відповідні часи, починаючи з хронологічних координат і до провідних закономірностей» (Тишко, 2019: 81). З такого ракурсу хроніки майстра усвідомлюються цивілізаційним центром, через них проходять, відображаються найвагоміші події конкретної епохи. Вони позначають ексклюзивність маестро, водночас своєрідність доби зумовлена активним проявом буття креативної персони.

Науково-педагогічна практика авторки статті, пов'язана з інтерпретацією літопису митця, дозволяє констатувати, що творча біографія – це репрезентація образу діяча, подана крізь призму висвітлення етапних моментів життя, розкриття психологічних аспектів, специфіки поведінки, означення закономірностей трансформації естетичних суджень, що знайшли відображення в опусах майстра, вплинули на духовний поступ країни, нації, епохи тощо. Такі хроніки вимагають осмислення суб'єкта в культурній проєкції, сприяють усвідомленню креативного стилю героя, історичної місії. Задля цього дослідник вибудовує таку методологічну стратегію, коли він разом із маестро переживає певні ситуації, вирішує суперечності, набуває досвіду, який допомагає реципієнтам тлумачити спадщину метра.

Оскільки мистецтвознавство апелює словом, то цілком закономірним є входження в персонологічний дискурс елементів художньої біографії. Цей тип літературної оповіді нині активно інтегрується у гуманітаристику. Т.Ю. Черкашина дає вичерпне визначення зазначеного поняття: «історія життя головного героя від імені сторонньої людини, що будується в хронологічному порядку – від народження до смерті, з короткими екскурсами стосовно історії родини та ставлення до зображеної особистості нащадками, чи висвітлення певного найяскравішого етапу життєдіяльності головного героя, написана у результаті ретельно проведеного біографічного дослідження з опорою на реальні документи й факти. Класичні художні біографії всебічно висвітлюють постать видатної особистості на тлі сучасної епохи, іноді реконструкцією внутрішнього світу головного героя та елементами психоаналізу» (Черкашина, 2015: 140).

Мистецтвознавство також використовує вказану логіку й закони побудови літопису метра, запозичує прискіпливе ставлення до тексту, його стилістики. Досліджуваний нами жанр знаходиться у науковій площині, проте презентує людину, для якої етико-естетичні категорії є визначальними. Це зумовлює художній виклад матеріалу, створення специфічної, насиченої інтимними подробицями розповіді, що може бути прийнятною літературною повістю.

Проаналізовані нами типи хронік не відображають повноти всього спектру біографічного дискурсу. Експліковані літописи в «чистому» виді майже не побутують, а кожного разу демонструють новий варіант, взаємозбагачуються, взаємодоповнюються методологією один одного. Їх осмислення дозволяє стверджувати: проблема усвідомлення біографії майстра порубіжна різним галузям філантропічного знання, вимагає застосування комплексу антропологічних напрацювань. За довгий час функціонування життєпису

утвердилися певні традиції й закони написання. Проте будь-яка персона є неповторною, володіє власним сценарієм розгортання буття, що вимагає побудови індивідуальної моделі дослідження її історії. Мистецтвознавчі розвідки акцентують увагу на професійно-особистісній, креативних здобутках метра, осмислення його ролі в культурі.

Висновки. Проведена студія дозволяє констатувати: в українській гуманітаристиці утвердився самостійний напрям – біографістика. Його завдання, опираючись на міждисциплінарних засадах, синтезі різних видів життєписів, запропонувати дієвий спосіб пізнання надбань майстра.

Мистецтвознавчий літопис – це синтетичний, динамічний жанр, котрий відображає: результати багатоаспектного аналізу особистості крізь призму авторської суб'єктивності; інтелектуальну, наукову, художню, психологічну, філософську експлікацію найважливіших онтологічних подій, що визначили вектор практики видатної постаті; цілісну реконструкцію образу метра, яка об'єднує великий масштаб розрізної інформації про його буття і фахові напрацювання, епоху, домінуючі світоглядні орієнтири.

Персонологічні розвідки володіють власною дослідницькою логікою, особливостями втілення композиційного задуму задля адекватного донесення провідних антропологічних доктрин. Ознаками мистецтвознавчої біографії є: хронологічний виклад фактологічного матеріалу, обґрунтованість положень і висновків, індивідуальний погляд на історію цивілізації, бажання зрозуміти культурний макрокосмос через мікркосмос неординарної людини.

Представлена стаття відкриває шляхи для подальшого осмислення специфіки сучасних біографічних робіт. Перспективним є вивчення трансформації життєпису в XXI столітті, виявлення в його змісті рис інших жанрів, усвідомлення сутнісних параметрів у дискурсі психології, соціології, політології та інших дисциплін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреев В. «Інтелектуальна біографія» історика: експлікація поняття. *Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки*. 2011. Вип. 5. С. 333–341.
2. Бондарчук В. О. Творча біографія як явище культури: сутність культурологічного поняття та методи дослідження. *Теорія і практика актуальних наукових досліджень : матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* Львів, 27–28 жовт. 2017 р. С. 170–173.
3. Бондарчук В. О. Феномен творчої особистості Д. Гнатюка. *Магістеріум. Серія культурологія*. 2017. Вип. 68. С. 53–57.
4. Граб У. Методологічні аспекти сучасного вивчення інтелектуальної біографії музикознавства. *Українська музика*. 2016. Вип. 1 (9). С. 40–49.
5. Даценко В. П. Творча індивідуальність композитора в українському науковому дискурсі. *Вісник національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2021. Вип. 1. С. 173–179.
6. Левченко В. Інтелектуальна біографія – ключова модель дослідження історії генерації вчених-істориків Одеси. *Українська біографістика*. 2016. Вип. 14. С. 157–176.

7. Ляшко С.М. Поняття «наукова біографія» у теорії і практиці історико-біографічних досліджень. *Українська біографістика: збірка наукових праць*. 2013. Вип. 10. С. 25–47.
8. Мінаков М. Жанр наукової біографії: переплетення науки, політики та ідеології в Україні. *Український гуманітарний огляд*. 2015. С. 30–45.
9. Онуфрієнко О. П. Наукова біографія митця в культуротворчому контексті. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. 2011. Вип. 15. С. 194–198.
10. Тишко С. Шляхи культурологічних досліджень творчих біографій музикантів. *Київське музикознавство. Серія культурологія та мистецтвознавство*. 2019. №58. С. 79–90.
11. Черкашина Т.Ю. Художня біографія і біографічні мемуари: взаємонакладання дискурсів (на матеріалі художніх біографій французьких авторів). *Літератури світу: поетика, ментальність і духовність*. 2015. Вип. 6. С. 139–148.

REFERENCES

1. Andreiev V. “Intelektualna biohrafia” istoryka: eksplikatsiia poniattia. [The historian’s “intellectual biography”: the explication of the notion]. *Eidos. Historical studies theory and history almanac*. 2011, 5, pp. 333–341 [in Ukrainian].
2. Bondarchuk V.O. Tvorchia biohrafia yak yavyshe kulture: sutnist kulturolohichnoho poniattia ta metody doslidzhennia. [Biography as a cultural phenomenon: the essence of the culture studies notion and research methodology]. *The theory and practice of the relevant science research* [in Ukrainian].
3. Bondarchuk V.O. Fenomen tvorchoi osobystosti D. Hnatiuka. [The phenomenon of D. Hnatiuk’s artistic personality]. *Magisterium. The culture studies series*. 2017, 68, pp. 53–57 [in Ukrainian].
4. Hrab U. Metodolohichni aspekty suchasnoho vyvchennia intelektualnoi biohrafii muzykoznavstva. [Methodological aspects of the contemporary study of musicology intellectual biography]. *Ukrainian music*. 2016, 1, pp. 40–49 [in Ukrainian].
5. Datsenko V.P. Tvorchia individualnist kompozytora v ukrainskomu naukovomu dyskursi. [The composer’s artistic individuality within the Ukrainian science discourse]. *The national culture and arts academy bulletin*. 2021, 1, pp. 173–179 [in Ukrainian].
6. Levchenko V. Intelektualna biohrafia – kliuchova model doslidzhennia istorii heneratsii vchenykh-istorykiv Odesy. [Intellectual biography as the key model of history research by Odessa generation of history scholars]. *Ukrainian biography studies*. 2016, 14, pp. 157–176 [in Ukrainian].
7. Liashko S.M. Poniattia “naukova biohrafia” u teorii i praktytsi istoriko-biohrafichnykh doslidzhen. [The “science biography” notion in the theory and practice of history and biography research]. *Ukrainian biography studies: the collection of science theses*. 2013, 10, pp. 25–47 [in Ukrainian].
8. Minakov M. Zhanr naukovoï biohrafii: perepletennia nauky, polityky ta ideolohii v Ukraini. [The science biography genre: the interaction of Ukrainian science, policy and ideology]. *Ukrainian humanitarian review*. 2015, pp. 30–45 [in Ukrainian].
9. Onufriienko O.P. Naukova biohrafia myttsia v kulturotvorchomu konteksti. [The artist’s science biography within the culture and artistic context]. *Contemporary issues of linguistics and literature studies*. 2011, 15, pp. 194–198 [in Ukrainian].
10. Tyshko S. Shliakhy kulturolohichnykh doslidzhen tvorchykh biohrafii muzykantiv. [The ways of culture studies research of the musicians’ artistic biographies]. *Kyiv musicology. Culture and arts studies series*. 2019, Nr 58, pp. 79–90 [in Ukrainian].
11. Cherkashyna T.Iu. Khudozhnia biohrafia i biohrafichni memuary: vzaiemonakladannia dyskursiv (na materialii khudozhnikh biohrafii frantsuzkykh avtoriv). [Artistic original biography and biography memoirs: the discourse interrelation (the case study of the French authors’ artistic biographies)]. *World literature: poetics, mentality and spirituality*. 2015, 6, pp. 139–148 [in Ukrainian].

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>